

Max Hölz

DOOR

J BRAAK.

Een nieuwe wereld is bezig zich uit den maalstroom der kapitalistische ontwikkeling te verheffen. Haar te brengen, daartoe zijn de oude menschen, met hun beperkte gezichtsterrein, hun kleinburgerlijke gevoelens niet in staat. Zij eischt een nieuw, een sterk geslacht, met wijden blik, koen in denken en handelen, vol groote hartstocht voor de vrijheid, een geslacht dat alle kleine ondeugden van het verleden van zich afwierp. Maar dezelfde ontwikkeling die de behoefte schiep, schept ook de nieuwe menschen, die daartoe noodig zijn. Want de menschen groeien met hun doeleinden, met hun taak, met hun wereld. . . .

„. . . De nieuwe arbeider, dien de ontwikkeling schept, is de *strijder*. De nieuwe deugden, die in hem ontwaken, zijn de deugden van den strijder; andere heeft hij niet noodig. Wat de strijder noodig heeft, is weerspannigheid, onafhankelijkheid van geest, fierheid, vaste discipline en onwankelbare trouw jegens zijn klasse, en bovenal de strijdensmoed, de dapperheid die geen gevaar vreest, en die bezonnenheid niet uitsluit maar in zich bevat. Slechts strijders, die rijk zijn aan deze deugden, kunnen overwinnen.”
(Bremer Bürger Zeitung, 26 Dec. '08.)

Wie is Max Hölz? Verleden jaar, na den Kapp-aanslag, dook zijn naam ineens op als die van een bendeaanvoerder in het Saksische Vogtland, die kasteelen verbrandde en fabrikanten geld afperste, moordde en plunderde; „rooverhoofdman” was de zachtzinnigste betiteling in de burgerlijke pers. Toen de arbeiders het verloren, verdween hij over de grens; hoewel de Deutsche regeering zijn uitlevering als gemeen misdadiger vroeg, weigerde Tschecho-Slowakye dit, omdat het hem als politiek misdadiger beschouwde. In de Maartbeweging van dit jaar dook hij weer in Midden Duitschland op, streed aan het hoofd der gewapende arbeiders tegen de regeeringstroepen en werd naderhand in Berlijn gepakt. Met een felle ophitscampagne bereidde de bourgeoisie zijn proces voor, dat in Juni in Moabit plaats vond. Het geheimzinnig-legendarische, dat vooral voor verder afstaanden te voren om zijn persoon hing, is door dit proces weggenomen; zijn persoonlijkheid staat in het volle licht. Wie uit de burgerlijke berichten over zijn daden een indruk behouden had van een ruwe misdadiger, of onder afrekening van al het lasterlijk overdrevene, dat men van te voren wist, dat in die berichten stak, tenminste als een

overspannen avonturier, moet uit de verslagen van het proces een geheel ander beeld gekregen hebben.

Wat in die gruwelverhalen over wreedheden verteld was, bleek nu uit de getuigenverhooren deels opzettelijke leugen te zijn, deels op angstphantasieën van verschrikte bezitters te berusten. Zelfs het eene geval, waar de rechtbank door tal van getuigen een moord uit trachtte te constiuereen om hem aan den galg te brengen, moest men laten vallen — en dat wil wat zeggen voor deze rechtbank bij deze stemming van het burgerlijk publiek. Het betrof het doodschieten van een goedsbezitter, die zich met de wapens veizette tegen requisities, een episode uit den klassenoorlog, die daar gevoerd werd. Dreigementen en ruwheden kwamen voor, geen wonder, bij de opgejaagde, verbitterde, in zenuwsloopenden strijd gewikkelde proletariërs. Maar als men dit ontbreken van werkelijke wreedheden bij dezen „gedegeneerde moordenaar-brandstichter” vergelijkt met de barbaarsche mishandelingen, de moordpartijen, de martelingen in de gevangenissen, die de verdedigers der „orde” tegen proletarische strijders bij dozijnen, bij honderden pleegden, en waarover de burgerlijke pers zwijgt, dan blijkt hoezeer de hooge zedelijke meerderheid der opkomende klasse ook in haar vormen van geweld te voorschijn treedt. Vanwaar dan die vrees en die haat? Hij had niet het minste respect voor het bezit. Wat voor de oorlogvoering noodig was, geld en levensmiddelen, hij nam ze voor zijn troepen van hen, die het hadden. Hij erkende dit steeds ronduit en vond het niet noodig zich daarvoor te verdedigen, integendeel, werd tot beschuldiger van de burgerlijke maatschappij. Toen een goedsbezitter als getuige voor het gerecht zich er over beklaagde, dat hem daarbij 5 dozijn hemden ontstolen waren, was zijn antwoord: „Wijs mij een proletariër, die 5 dozijn hemden heeft! Karakteristiek was het ook, dat wij bij dezen heer goedsbezitter uren lang levensmiddelen uit de kelders konden wegsleepen, terwijl arme proletariërs moeten honger lijden; een heele stad had er van kunnen leven.”

Hij erkende het kapitalistisch bezitrecht, het burgerlijk recht niet, en viel het met zijn proletarisch rechtsgvoel aan. Hij stond voor het gerecht trotsch, vrij, eenvoudig, de verhoudingen juist zoo nemend als ze zijn, zonder de leugen en den schijn, die er anders als een vettige roetlaag overheen liggen. Zijn optreden in dit proces toont Max Hölz als den revolutionairen proletariër, vrij van alle burgerlijke traditie, die het proletariaat geestelijk neerdrukt, geheel vervuld van deze klare natuurlijke waarheid, dat er een doodvijandschap tusschen de klassen bestaat, dat hij als vijand tegenover vijanden staat, in de macht van dien vijand is, die hem dooden kan, maar hem niet zijn leugen van rechter-tegenovermisdadiger kan opdringen. Hij staat voor al zijn daden, die natuurlijk alle paragrafen der burgerlijke wet schenden. Hij poogt daarom ook niet

van uit hun rechtsopvatting en in hun jargon zich vrij te pleiten 1) : met fiere onverschrokkenheid valt hij de rechters aan, tart hen, behandelt hen als wat zij zijn : werktuigen der bezittende klasse, die in hem het revolutionaire proletariaat veroordeelen. Niet als beschuldigde, maar als beschuldiger van de burgerlijke maatschappij treedt hij op.

De vrees van de geheele Deutsche bourgeoisie, de haat tegen den man, laat zich begrijpen. Hier ziet zij de figuur van een revolutionair proletariër voor zich. Geen man van kennis en wetenschap, geen redenaar, geen leider, geen bijzondere capaciteiten : een gewoon mensch — vergeefs vraagt zij hoe zoo iemand aanvoerder kon worden. En daarin ligt het schrikwekkende : zoo kan dus ieder proletariër worden. Zooals Hölz zelf zei : word ik onschadelijk gemaakt, dan zullen duizend Hölze, maar van ijzer, opstaan in mijn plaats. Slechts zuiver en eenvoudig het proletarisch standpunt innemen, de oude tradities afwerpen en onverschrokken strijden. Omdat hij dit als een der eersten deed, werd hij aanvoerder ; en daarom wekt zijn naam vereering bij tallooze arbeiders in Duitschland, niet als groot leider, waar ze tegen opzien, maar als voorbeeld van het beste, wat ieder lid van hun klasse kan zijn.

Onder de communisten schijnt verschil van standpunt t.o.v. Hölz te zijn. Terwijl de K. A. P. steeds geheel zijn zijde koos, is de V. K. P. D. gereserveerd. Het congres in Moskou sprak sympathie voor zijn dapperheid uit, maar noemde zijn daden niet doelmatig, omdat de witte terreur slechts door massalen opstand der arbeiders kan gebroken worden. — Is echter deze vanzelfsprekende stelling niet tegen alle strijders aan te voeren, die vooraangingen, omdat altijd de dappersten moeten beginnen en vooraangaan, maar het verloren, omdat de massa nog niet voldoende meeging? En uitvoeriger schrijft de pers van de V. K. P. D. dat zij volle sympathie voor hem heeft, maar in hem niet de belichaming van de revolutionaire daad ziet, niet een voorbeeld voor den proletarischen strijder, iemand, die de burgerlijke orde wel storen maar niet omverwerpen kan, en als de sociaal-democraten woedend op hem aanvallen, toonen zij slechts geen begrip te hebben van wat den waren revolutionair kenmerkt. Wie zoo schrijft, heeft zeker daarin gelijk, dat enkele dappere benden het

1) Deze methode, van ouds bij de sociaaldemocratie in gebruik, om zijn daden in den stricte zin der burgerlijke wetsbepalingen als onschuldig of niet te vatten voor te stellen — dus de juristen bot te laten vangen op de innerlijke tegenstrijdigheid der burgerlijke rechtsorde — was kort te voren door Brandler, den voorzitter der V. K. P. D. in zijn proces toegepast; daarbij moesten natuurlijk de revolutionaire doeleinden der communistische partij verloochend worden. Wat anders niet zoo opgefallen zou zijn, moest nu, juist door de tegenstelling met het optreden van Hölz, op de Deutsche arbeiders een slechten indruk maken.

kapitaal niet overwinnen kunnen ; dat kan alleen de massa. Maar hoe komt de massa in beweging? Is het standpunt van deze kritiek niet het mechanische, dat de „massa” alleen door een teeken, van boven gegeven, als goed gedrilde soldaten allemaal tegelijk in beweging wil zien komen? Er is inderdaad een tegenstelling, die Hölz zelf in zijn slotwoord aldus uitdrukte : „de arbeiders in Midden Duitschland zijn door en door revolutionair, maar zij leefden in de ideologie, dat een signaal van een partij of een vakvereniging moest uitgaan.” Tegenover de voorstelling van een revolutie door bekwame leiders geleid, staat, belichaamd in Max Hölz, de spontane opstand van het proletariaat, dat zijn eigen weg gaat; tegenover hun vasthouden aan de traditioneele vormen der oude wereld staat hij als de rebel, die alles afschudde, wat het proletariaat af moet schudden om vrij en overwinnaar te kunnen zijn. Hij is een voorlooper van het radicaal optredend proletaraat ; als de geest van Hölz massaal optreedt, dan zal de revolutie kunnen zegevieren.